

godišnji izveštaj

2025



SADRŽAJ

UMESTO UVODA

1

IZDVAJAMO

4

ISTRAŽIVANJA I PUBLIKACIJE

8

INICIJATIVA U BROJEVIMA

10

ZAGOVARANJE

11

DEMOKRATIZACIJA

19

TRANZICIONA PRAVDA

23

LJUDSKA PRAVA

34

RADNO OKRUŽENJE PO MERI MLADIH

38

REKLI SU O NAMA

40

UMESTO UVODA

Godina za nama bila je izrazito izazovna za čitavo društvo u Srbiji, a samim tim i za našu organizaciju, posebno za mlade aktiviste i aktivistkinje koji su se dosledno suprotstavljali različitim oblicima nasilja.

Demokratski kapaciteti institucija u Srbiji značajno su narušeni, dok su same institucije često delovale suprotno interesima građana. Tokom cele godine Inicijativa je pružala podršku mladima, kako studentima tako i onima koji to nisu, potvrđujući značaj regionalne saradnje i dugoročno građenih veza u trenucima krize.

Posebno mesto u ovom periodu zauzimaju mladi ljudi koji su veći deo godine proveli van zemlje. Protiv njih se i dalje vode politički motivisani sudski postupci. Zloupotreba institucija, kroz koju se pojedinci koji koriste svoja prava i slobode predstavljaju kao pretnja, ne sme postati prihvatljiv obrazac delovanja.

Inicijativa će nastaviti da podržava mlade ljude koji se zbog svojih uverenja i mišljenja nalaze na udaru predstavnika bilo kojih vlasti. Znanje i iskustvo stečeno tokom dve decenije rada usmerili smo na pružanje podrške u skladu sa našim kapacitetima. Uloga organizacija koje se zalažu za ljudska prava podrazumeva ne samo javno zagovaranje već i konkretno delovanje u zaštiti tih prava u konkretnim situacijama.



Nasilje na koje kontinuirano ukazujemo, kao i njegova normalizacija, obeležili su godinu za nama. Ono više nije bilo usmereno isključivo ka aktivistima, već je postalo sredstvo pritiska na svakoga ko izražava kritičko mišljenje. Evropski put Srbije delovao je i deluje udaljenije nego ranije, lišen suštine i vrednosti koje bi trebalo da ga prate.

Istovremeno, krize su otvorile prostor za novu energiju i povezivanje. Posebno izdvajamo intenzivnije povezivanje mladih iz sandžačke regije i drugih delova Srbije. Vrednosti zajedništva, tolerancije i međusobnog poštovanja pokazale su se kao važan temelj za društveni dijalog i saradnju. Nastojali smo da ovu solidarnost očuvamo i dalje razvijamo, svesni da takvi procesi zahtevaju kontinuiran rad i posvećenost.

Uprkos okolnostima, nastavili smo sa organizacijom programa razmene, javnih događaja, umetničkih aktivnosti i edukativnih radionica, otvarajući teme koje su često potisnute iz javnog prostora. Održana je i Prajd šetnja, i šetali smo iako su stizale poruke da osvojeni prostori i prava treba da se napuste jer sada nije vreme za to. Uvek je vreme za ljudska prava. U ovom izveštaju nalazi se sve što smo radili kroz naše programe i ponosni smo da su stranice ovog izveštaja ispunjene sadržajem koji jeste pravio razliku u realnosti.

Naš rad na očuvanju javnog prostora oslobođenog od govora mržnje nastavljen je kroz različite inicijative. Istovremeno smo ukazivali na zloupotrebu prošlosti u savremenim političkim narativima. Izveštaj „Dosije Hrvatska: Koordinacija mržnje“ dokumentuje kršenja prava osoba sa hrvatskim državljanstvom i pokazuje kako se istorijski narativi koriste za podsticanje tenzija. Regionalna saradnja za nas ostaje ključni pokazatelj društvenog napretka.

Izgledi za naredni period ukazuju da izazovi neće biti manji. U promenjenom globalnom kontekstu, očuvanje solidarnosti i međusobne podrške ostaje od suštinskog značaja. U vremenu kada se bezbednost često koristi kao opravdanje za ograničavanje prava, važno je insistirati na principu da su mir i bezbednost međusobno uslovljeni i da zahtevaju dosledan, profesionalan i odgovoran pristup.



IZDVAJAMO

Sloboda za novosadske aktiviste

Prethodnu, 2025. godinu obeležili su masovni protesti predvođeni studentima i profesorima univerziteta u blokadi, koji su zahtevali odgovornost za pad nadstrešnice u Novom Sadu. Pred jedan od najvećih skupova građana u prethodnih 25 godina, održan 15. marta u Beogradu, više provladinih medija objavilo je prisluškivani razgovor sa sastanka aktivistkinja i aktivista neformalne studentske grupe STAV i Pokreta slobodnih građana iz Novog Sada, među kojima su bile i aktivistkinje Inicijative – Mila Pajić i Dorotea Antić.

Inicijativa mladih za ljudska prava od početka političkog progona ove grupe prati kršenja njihovih prava, reaguje i izveštava javnost u više navrata kako bi se zaustavio montirani sudski postupak.

Borba za odbranu medijskih sloboda

Kao deo represivnog odgovora vlasti na masovne proteste, režim Aleksandra Vučića najavio je gašenje, odnosno nelegalno preuzimanje nezavisnih medija u okviru United Media grupe. Nakon što su istraživački novinari objavili audio-snimak razgovora između generalnog direktora United Groupa, Stena Milera, i generalnog direktora Telekom Srbija, Vladimira Lučića, u kojem se govori o planovima za slabljenje medijskog poslovanja United Groupa u Srbiji, Inicijativa je podnela pritužbe brojnim regulatornim telima i nadležnim institucijama u Ujedinjenom Kraljevstvu, pozivajući ih da hitno reaguju na zabrinjavajuće navode o umešanosti britanske investicione firme BC Partners u potkopavanje medijskih sloboda u Srbiji.

Beogradska promocija knjige „Ja sam Alen“

Alen Muhić rođen je 1993. godine tokom rata u Bosni i Hercegovini. Njegova majka, koja je preživela ratno silovanje, ostavila ga je odmah po rođenju u bolnici u Goraždu, gde ga je pronašao i usvojio bolnički domar. Istinu o svom poreklu saznao je tek sa devet godina. U svojoj knjizi „Ja sam Alen“, koja je u Beogradu predstavljena pred više od 100 posetilaca, Muhić je govorio o ljubavi koja ga je odgajala, o otpornosti i isceljenju.

Tri decenije čuvanja sećanja na žrtve genocida u Srebrenici

U spomen na žrtve genocida u Srebrenici, u godini obeležavanja tridesetogodišnjice, Inicijativa je učestvovala u zajedničkom obeležavanju Međunarodnog dana sećanja na žrtve genocida u Srebrenici, pod motom „Ljudi pamte ljude“, od sredine juna do sredine jula 2025. godine. Program je obuhvatao pozorišne predstave, predstavljanje knjiga, niz diskusija i komemorativne akcije, kao i objavljivanje pojedinačnog spiska žrtava u dnevnom listu „Danas“.

Inicijativa je istim povodom organizovala projekciju filma „Samir Mehić Bouwie – Pisma iz Srebrenice“, sastanak generacija mladih i iskusnijih aktivistkinja i aktivista koji se bore protiv poricanja genocida u Srbiji, zatim odlazak 20 aktivistkinja u Srebrenicu i okupila 100 građana Srbije na komemorativnom skupu na Trgu Republike u Beogradu, gde je održan artivistički performans „Majčina marama“, kao deo globalne akcije sećanja na žrtve.

U avgustu smo organizovali treću po redu „Drinsku letnju školu“, na kojoj je 20 mladih branilaca i braniteljki ljudskih prava iz različitih delova Srbije po prvi put posetilo Memorijalni centar Potočari – Srebrenica. U saradnji sa Univerzitetom u Kardifu, u 2025. godini objavili smo publikaciju na engleskom jeziku pod nazivom „Killing the Truth – Genocide Denial and Historical Revisionism in Serbia as State-Sponsored Violence: Trajectories, Challenges and Opportunities“.

Kulturna saradnja Srbije i Kosova kroz festival „Mirëdita, dobar dan!“

U okviru aktivnosti pod okriljem festivala „Mirëdita, dobar dan!“, dokumentarni film „Connecting...“, u režiji Idra Seferija, premijerno je prikazan 31. januara 2025. u Beogradu i 7. februara 2025. u Prištini.

Dvanaesto izdanje festivala „Mirëdita, dobar dan!“ održano je od 20. do 22. novembra 2025. godine u Prištini. Festival je i ove godine poslužio kao prostor za dijalog između Kosova i Srbije, povezujući umetničke i kulturne scene i otvarajući pitanja odnosa, prošlosti i zajedničke budućnosti u kontekstu rastuće nacionalističke retorike.

Inicijativa dokazala da je mural ratnom zločincu diskriminacija

U martu smo uputili pritužbu Povereniku za zaštitu ravnopravnosti povodom raspisivanja i sprovođenja konkursa Ustanove kulture Ćuprija za izradu murala osuđenom ratnom zločincu Nebojši Pavkoviću. Nakon usvajanja pritužbe od strane Poverenika, Ustanova kulture Ćuprija poništila je konkurs i prateće odluke, čime je sprečena glorifikacija ratnog zločinca i dokazano da ovakva praksa predstavlja čin diskriminacije, kao i govor mržnje prema Albancima.

Učešće na sednici Saveta za ljudska prava UN

Na poziv Jirga Laubera, predsednika Saveta za ljudska prava Ujedinjenih nacija (UN), Sofija Todorović, direktorka Inicijative mladih za ljudska prava, govorila je početkom marta na 17. sastanku 58. sednice Saveta u Ženevi, u okviru interaktivnog dijaloga o tranzicionoj pravdi i ljudskim pravima.

Berlinski proces 2025: Inicijativa mladih predstavila regionalne preporuke o pomirenju i suočavanju sa prošlošću

Od juna do septembra Inicijativa je, zajedno sa drugim udruženjima, radila na izradi preporuka o procesu tranzicije pravde, namenjenih vladama država Zapadnog Balkana. Na Forumu civilnog društva u Podgorici – događaju u okviru Samita Berlinskog procesa, koji je održan u septembru 2025. godine – direktorka Inicijative Sofija Todorović predstavila je preporuke koje imaju za cilj unapređenje procesa pomirenja i suočavanja sa prošlošću.

„Dosije Hrvatska: Koordinacija mržnje“

Podstaknuti višemesečnom šovinističkom kampanjom predstavnika vlasti u Srbiji protiv građana Hrvatske, u jeku masovnih studentskih protesta, izdali smo izveštaj pod nazivom „Dosije Hrvatska: Koordinacija mržnje“, u kome su dokumentovana masovna kršenja prava državljana i državljanke Hrvatske u Srbiji od decembra 2024. do februara 2025. godine. Deo nalaza iz izveštaja uvršten je u preporuke Evropskog parlamenta i Evropske komisije za Srbiju.

ISTRAŽIVANJA I PUBLIKACIJE

„Dosije Hrvatska: Koordinacija mržnje“

Podstaknuti višemesečnom šovinističkom kampanjom predstavnika vlasti u Srbiji protiv građana Hrvatske u jeku masovnih studentskih protesta, sačinili smo izveštaj pod nazivom „Dosije Hrvatska: Koordinacija mržnje“ kojim smo želeli da ukažemo na masovno kršenje prava državljana i državljanke Hrvatske, zakona i Ustava Srbije i da pozovemo nadležne institucije da postupaju u skladu sa svojim ovlašćenjima i da procesuiraju odgovorne. U izveštaju su mapirane zapaljive i diskriminatorne izjave najviših zvaničnika Srbije i njima bliskih medija, kao i preporuke namenjene institucijama Republike Srbije.

Izveštaj „Stanje poricanja – Srbija 2024: Laganje o zločinima pod zastavom“

Tokom 2024. godine, Inicijativa mladih za ljudska prava radila je na trećem po redu izveštaju „Stanje poricanja“ koji dokumentuje institucionalne i vaninstitucionalne prakse poricanja ratnih zločina tokom cele godine. Izveštaj za 2024. godinu nosi naziv „Laganje o zločinima pod zastavom“ i svedoči o rekordnom broju slučajeva poricanja zločina i veličanja ratnih zločinaca.



Izveštaj o kršenju ljudskih prava grupe Falun Gong u Srbiji

Regujući na nezakonite i arbitrarne postupke institucija Republike Srbije prema pripadnicima i pripadnicama spiritualne grupe „Falun Gong“, objavili smo izveštaj „Srbija vs. „Falun Gong“: čelično (ne)prijateljstvo“. U izveštaju smo detaljno rekonstruisali događaje od 7. i 8. maja 2024. godine kada je osmoro pripadnika i pripadnica ove grupe neosnovano lišeno slobode neposredno pred dolazak predsednika NR Kine.

Publikacija „Killing the truth“

U saradnji sa Univerzitetom u Kardifu, u 2025. godini objavili smo publikaciju na engleskom jezku pod nazivom „Killing the truth – genocide denial and historical revisionism in Serbia as state-sponsored violence: trajectories, challenges and opportunities“. U publikaciji istražujemo istorijski revizionizam u Srbiji koji je povezan sa drugim oblicima državno sponzorisanog nasilja, idenetifikujući kako i zašto se državno sponozorisani revizionizam poslednjih godina intenzivirao.



YIHR publikacije



INICIJATIVA U BROJEVIMA



ZAGOVARANJE

Borba protiv govora mržnje, progona i targetiranja studenata, srednjoškolaca i građana

Prethodnu, 2025. godinu obeležili su masovni protesti predvođeni studentima i profesorima univerziteta u blokadi, koji su zahtevali odgovornost za pad nadstrešnice u Novom Sadu. Pred jedan od najvećih skupova građana u prethodnih 25 godina, održan 15. marta u Beogradu, više provladinih medija objavilo je prisluškivani razgovor sa sastanka aktivistkinja i aktivista neformalne studentske grupe STAV i Pokreta slobodnih građana iz Novog Sada, među kojima su bile i aktivistkinje Inicijative – Mila Pajić i Dorotea Antić.

Inicijativa mladih za ljudska prava od početka političkog progona ove grupe prati kršenja njihovih prava, reaguje i izveštava javnost u više navrata kako bi se zaustavio montirani sudski postupak.

Učešće na sednici Saveta za ljudska prava UN

Na poziv Jirga Laubera, predsednika Saveta za ljudska prava Ujedinjenih nacija (UN) Sofija Todrović, direktorka Inicijative mladih za ljudska prava, govorila je početkom marta na 17. sastanku 58. sednice Saveta u Ženevi u okviru interaktivnog dijaloga o tranzicionoj pravdi i ljudskim pravima. Tokom izlaganja, direktorka Inicijative je pojasnila da su udruženja u Srbiji koja se bave kršenjima ljudskih prava, posebno ona koja se aktivno zalažu za kažnjavanje ratnih zločina, izložena pretnjama, napadima i medijskim hajkama koje neretko predvode i predstavnici institucija. Nakon sastanka, Kancelarija Visokog komesara za ljudska prava UN-a osudila je napade na branitelje ljudskih prava, demonstrante i novinare u kontekstu masovnih protesta u Srbiji, zahtevajući poštovanje slobode izražavanja i okupljanja.

Slučaj murala Nebojši Pavkoviću

U martu smo uputili pritužbu Povereniku za zaštitu ravnopravnosti povodom raspisivanja i sprovođenja konkursa Ustanove kulture Ćuprija za izradu murala osuđenom ratnom zločincu Nebojši Pavkoviću. Reagujući po našoj pritužbi, Poverenik je uputio preporuku ovoj instituciji da obustavi konkurs i iscrtavanje murala, navodeći da realizacija konkursa može dovesti do podsticanja mržnje i diskriminacije prema pripadnicima albanskog naroda u Srbiji i sekundarne viktimizacije žrtava i njihovih porodica. Ustanova kulture Ćuprija je poništila konkurs i prateće odluke čime je sprečena glorifikacija ratnog zločinca i dokazano da ovakva praksa predstavlja čin diskriminacije.

Preporuke Komiteta za prisilne nestanke UN

Istog meseca smo uputili preporuke Komitetu za prisilne nestanke Ujedinjenih nacija koje je Komitet uvrstio u svoj izveštaj o Srbiji. Među preporukama upućenih vlastima u Srbiji su primena Rezolucije Generalne skupštine UN-a o genocidu u Srebrenici i promena zakonodavstva kako bi se sankcionisalo poricanje ratnih zločina i slavljenje ratnih zločinaca.



Progon novosadskih aktivista

Pred jedno od najvećih okupljanja građana Srbije u poslednjih 20 godina koji su studenti u blokadi zakazali za 15. mart u Beogradu, mediji bliski vlastima su objavili audio-snimak koji je nastao prisluškivanjem sastanka na kom su učestvovali članovi i članice Pokreta slobodnih građana kao i aktivisti i aktivistkinje grupe STAV. Ubrzo nakon toga usledio je politički progon sa optužbama za pripremu rušenja ustavnog poretka protiv 12 aktivistkinja i aktivista ove dve organizacije, od kojih je šestoro u trenutku objave snimka u medijima bilo van zemlje pa su od tada do kraja 2025. godine bili u političkom egzilu. Inicijativa je sredinom marta 2025. godine pokrenula kampanju protiv političkog progona grupe aktivista iz Novog Sada što je rezultiralo nizom zajedničkih saopštenja, izveštavanjem međunarodne zajednice o ovom slučaju i uličnom akcijom za puštanjem Marije Vasić iz pritvora.

Antihrvatska kampanja

Od Vrhovnog javnog tužilaštva i regulatornih tela zahtevali smo da procesuiraju kršenja ljudskih prava nad građanima i građankama Srbije, ali i kršenja prava stranih državljana i državljanke, posebno građana i građanki Hrvatske koji su bili meta predstavnika vlasti i provladinih medija, a koja su uključivala targetiranje studenata u blokadi koji imaju dvojno državljanstvo, objavljivanje fotografija pasoša nekoliko hrvatskih državljana i proterivanje 13 stranih državljana i državljanke iz Srbije.

Zahtev za povlačenje predloga za imenovanje Dejana Vuka Stankovića za ministra

Sa desetinama drugih organizacija civilnog društva, u aprilu smo tražili hitno povlačenje predloga za imenovanje Dejana Vuka Stankovića za ministra prosvete, zbog toga što jasno pokazuje da ne razume i ne poštuje studentske zahteve, promoviše nedemokratske i autoritarne metode postupanja i upravljanja i zbog ozbiljnih optužbi studentkinja za seksualno uznemiravanje tokom njegovog rada na Učiteljskom fakultetu.

Špijunski softver

Krajem maja smo sa partnerskim organizacijama podneli dopunu krivične prijave zbog prisilnog otključavanja i zaražavanja špijunskim softverom mobilnih telefona jednog studenta aktiviste i jednog novinara do kojih je došlo krajem 2024. godine. Apelovali smo na nadležne institucije da u skladu sa Ustavom i zakonima Republike Srbije i međunarodnim standardima neodložno reaguju kako bi se zaustavili nezakonit digitalni nadzor i svi drugi vidovi pritiska.

Osuda susreta Šutanovca i Netanjahua

Zajednički smo osudili smo susret ambasadora Srbije u SAD Dragana Šutanovca sa premijerom Izraela Benjaminom Netanjahuom, podsećajući vlasti Srbije da je Međunarodni krivični sud u novembru 2024. godine izdao nalog za hapšenje Netanjahua i bivšeg ministra odbrane Joava Galanta, kao i da Srbija ima obavezu da obustavu isporuke oružja Izraelu, jer u suprotnom takva praksa može predstavljati ozbiljno kršenje ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava i saučesništvo u genocidu. Upozorili smo da bi Srbija, kao država koju je presudom Međunarodni sud pravde 2007. godine oglasio odgovornom za kršenje Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, ovom pitanju morala da pristupi sa posebnom pažnjom, te da postupa u skladu sa međunarodnim pravom i domaćim zakonodavstvom.

Reakcija na poziv na linč Verana Matića

U julu, zajedno sa ostalim organizacijama civilnog društva, reagovali smo na poziv predsednika Republike na linč novinara Verana Matića, što predstavlja nedvosmisleni i opasnu političku poruku da je u Srbiji ponovo dozvoljeno targetiranje i pozivanje na osvetu nad onima koji se bore za istinu i pravdu. Pozvali smo nadležne institucije da postupaju stručno i savesno i da zaštite ličnu bezbednost Verana Matića i odbace praksu nekažnjivosti nasilja.

30. godina od ratnih zločina tokom operacije Oluja

Zajedno sa Inicijativom mladih za ljudska prava u Hrvatskoj, u avgustu smo upozorili na zloupotrebu obeležavanja 30. godišnjice od operacije Oluja od strane vlasti u Srbiji i Hrvatskoj, čime su demonstrirale šovinizam i odustajanje od odgovornosti prema žrtvama. Skrenuli smo pažnju na to da hrvatski zvaničnici u svojim izjavama nisu pominjali egzodus i ubistva srpskih civila i onemogućavanju njihovog povratka, dok u izjavama zvaničnika Srbije nije bilo spomena odgovornosti za udruženi zločinački poduhvat koji je rezultirao stvaranjem tzv. Republike Srpske Krajine, kao ni o torturi i prisilnoj mobilizaciji srpskih izbeglica iz Hrvatske.

Povratak Nebojše Pavkovića u Srbiju

U septembru smo osudili izjave i postupke predsednika Republike, predsednika Vlade i ministra pravde koje su usledile po povratku osuđenog ratnog zločinca Nebojše Pavkovića u Srbiju, koji je iz zatvora u Finskoj prevremeno pušten zbog lošeg zdravstvenog stanja. Najviši predstavnici vlasti su ovu situaciju iskoristili da Pavkovića slave kao heroja i da negiraju masovna kršenja ljudskih prava za koje je pravosnažno osuđen.



Učešće na Forumu civilnog društva u okviru Berlinskog procesa

Na Forumu civilnog društva u Podgorici – događaju u okviru Samita Berlinskog procesa koji je održan septembra 2025. godine, direktorka Inicijative Sofija Todorović predstavila je preporuke koje imaju za cilj da unaprede proces pomirenja i suočavanja sa prošlošću na Zapadnom Balkanu. Od juna do septembra, Inicijativa je zajedno sa drugim udruženjima radila na izradi preporuka koje su namenjene su vladama zemalja Zapadnog Balkana, međunarodnim organizacijama, lokalnim organizacijama civilnog društva, zemljama koje su deo Berlinskog procesa, Evropskoj komisiji i zemljama članicama Evropske unije, regionalnim i međuvladinim telima.

Beograd Prajd

I ove godine smo učestvovali u organizaciji Beograd Prajda koji se tradicionalno održava u septembru, zahtevajući da se ispune zahtevi LGBTQI+ zajednice u Srbiji. Zajedno sa drugim udruženjima, između ostalog, zahtevali smo usvajanje Zakona o rodnom identitetu i poboljšanje zdravstvenih usluga za trans osobe, brzu i adekvatnu reakciju državnih organa i javnu osudu predstavnika vlasti na govor mržnje i zločine motivisane mržnjom prema LGBT+ zajednici kao i eksplicitno prepoznavanje LGBT+ u lokalnim akcionim planovima, kao jednu od posebno osetljivih društvenih populacija. Okupljanju pod sloganom „Za porodicu“ prisutovalo je nekoliko hiljada demonstranata, a ceo skup bio je u znaku solidarnosti sa studentima i građanima koji traže odgovornost vlasti za nesreću u Novom Sadu. Tokom šetnje održano je 16 minuta tišine u znak odavanja pošte stradalima dok su umesto tradicionalnog koncerta, bubnjari su pravili buku.

Reakcija na najavljenje izmene zakona

U oktobru smo sa partnerskim organizacijama uputili javnosti i institucijama pozicioni dokument o najavljenim izmenama Krivičnog zakonika, Zakonika o krivičnom postupku i Zakona o maloletnim učinocima, upozoravajući da, u uslovima duboke političke i društvene krize, Vlada nema legitimitet da sprovodi sveobuhvatne izmene ključnih krivičnih propisa, uz minimalni rok i netransparentan format konsultacija. Zahtevali smo hitno povlačenje predloga iz procedure, organizovanje stvarne javne rasprave, uvažavanje stavova Nacionalnog konventa o EU i odbracivanje rešenja koja šire prostor za represiju, potkopavaju zaštitu žrtava i narušavaju pravnu sigurnost.



Slučaj BC Partners

Istog meseca smo podneli pritužbe regulatornim telima i nadležnim institucijama u Ujedinjenom Kraljevstvu, pozivajući ih da hitno reaguju na navode o umešanosti britanske investicione firme BC Partners u gušenje medijskih sloboda u Srbiji. Naše pritužbe usledile su nakon objavljivanja audio-snimka razgovora između generalnog direktora United Group Stena Milera (čiji je većinski vlasnik firma BC Partners) i generalnog direktora Telekoma Srbija Vladimira Lučića u kojem se govori o planovima za slabljenje medijskog poslovanja United Group u Srbiji i o želji predsednika Srbije da se direktorka United Media smeni sa funkcije. Ovaj audio-snimak ukazuje na saradnju firme BC Partners i Vlade Republike Srbije s ciljem da se oslabe dva najistaknutija nezavisna medija u zemlji – N1 i Nova S – koja posluju u okviru United Group.



Izbor Poverenika za zaštitu ravnopravnosti

Zajedno sa mnogobrojnim organizacijama civilnog društva urgirali smo da Narodna skupština Republike Srbije poništi postupak izbora Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i sprovede novi, transparentan i participativan proces, uz uključivanje svih relevantnih aktera i uz adekvatan vremenski okvir koji obezbeđuje stvarnu konkurenciju i izbor najboljeg kandidata. Način na koji je prvobitno sproveden postupak izbora novog Poverenika doveo je do ozbiljnog obesmišljavanja ovog procesa, narušavajući kredibilitet ove institucije i umanjujući njen kapacitet da nezavisno i efikasno štiti ljudska prava svih građana i građaniki Srbije.

Zahtev za memorijalizaciju neobeležanih mesta stradanja

U novembru smo, u sklopu zajedničke akcije sa Centrom za nenasilnu akciju iz Beograda i Sarajeva i Inicijativom mladih za ljudska prava iz Zagreba, obeležili neobeležena mesta stradanja u Srbiji – lokacije bivših logora za Bošnjake i Hrvate u Šljivovici, Begejcima (Torak) i Stajićevu. Iako je reč o simboličnom obeležavanju, ovom akcijom smo pozvali vlasti da omoguće primereno sećanje kroz adekvatnu memorijalizaciju, informisanje javnosti i obrazaovanje mladih.

Međunarodni dan ljudskih prava

U decembru smo povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, zajedno sa feminističkim organizacijama u okviru regionalne inicijative Amplifying Voices II pozvali vlade, institucije i međunarodne aktere da usvoje niz preporuka kojima se prepoznaju osobe koje su preživele seksualno nasilje u sukobima i obezbeđuje njihovo puno učešće u javnom životu, kao i da se garantuje pristup pravdi, istini i reparacijama u skladu sa međunarodnim standardima, uključujući CEDAW, UNSCR 1325 i principe tranzicije pravde.

DEMOKRATIZACIJA

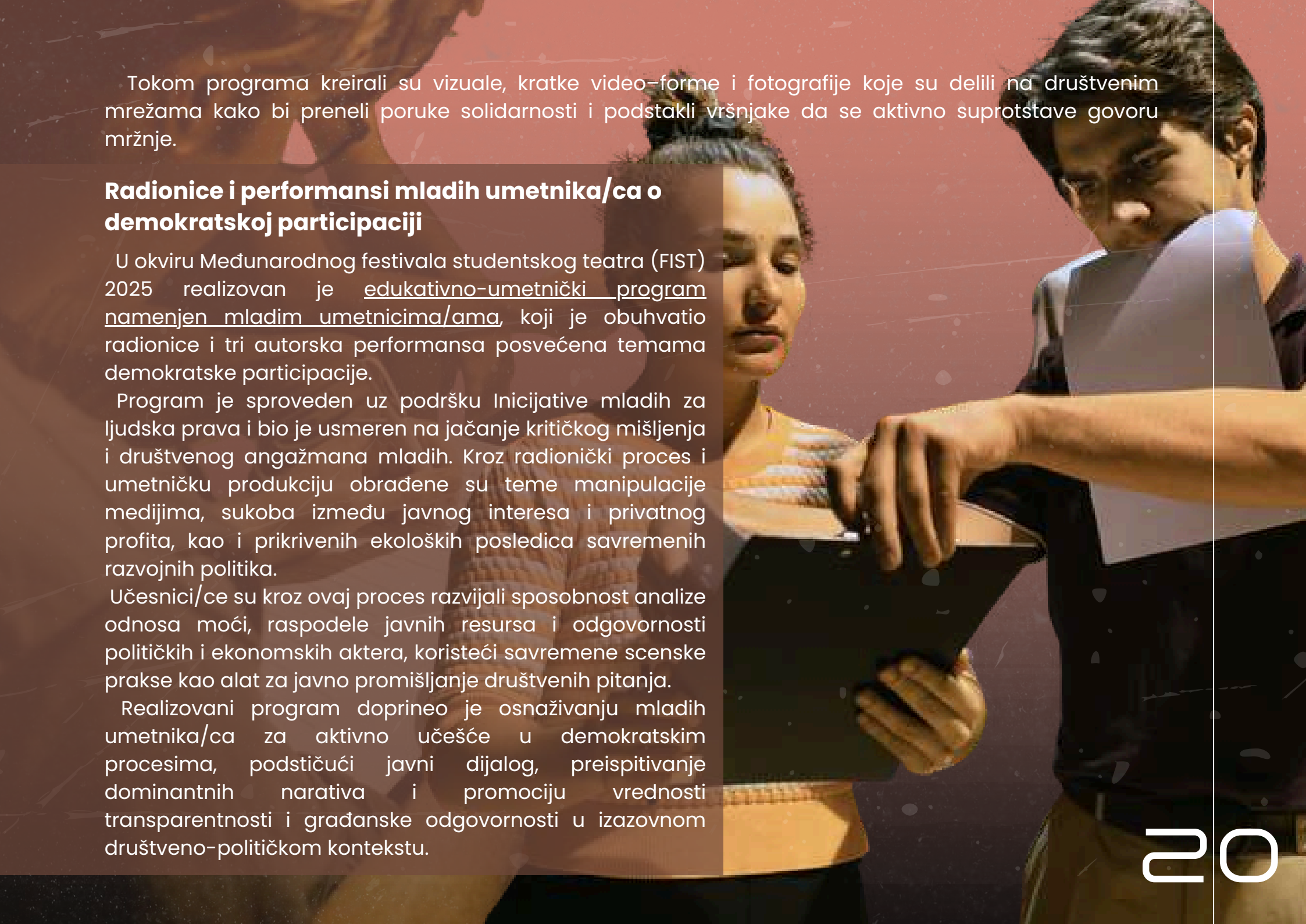
Održan Aktivistički zbor u Nišu

Aktivistički zbor u Nišu, održan od 7. do 11. februara, bio je posvećen jačanju političke i građanske pismenosti mladih. Tokom pet dana, 30 učesnika iz različitih delova Srbije učestvovalo je u edukativnim sesijama i diskusijama o funkcionisanju političkog sistema, političkim ideologijama, ulozi institucija i procesima donošenja odluka.

U kontekstu društvenih i obrazovnih blokada širom zemlje, zbor je pružio prostor za otvorene razgovore o aktuelnim društvenim pitanjima, kritičko sagledavanje istorije 20. veka i razumevanje načina na koji se istorijski narativi koriste u savremenoj politici. Poseban fokus stavljen je na medijsku, građansku i istorijsku pismenost, kroz analizu dezinformacija, manipulativnih narativa i značaja provere izvora.

Održana omladinska razmena „Reci ne govoru mržnje”

Mladi iz Nemačke, Srbije, Ukrajine, Italije, Španije i Bosne i Hercegovine okupili su se u Jajcu i Sarajevu na međunarodnoj omladinskoj razmeni „Reci ne govoru mržnje”, održanoj od 15. do 23. oktobra. Učesnici su tokom devetodnevnog programa kroz treninge, radionice i studijske posete učili kako prepoznati, razumeti i suzbiti govor mržnje u svojim sredinama. Kroz razgovore o diskriminaciji, društvenim tenzijama, protestima i suočavanju sa prošlošću, učesnici su razmenjivali lična iskustva i razvijali dublje razumevanje političkih i društvenih izazova sa kojima se suočavaju mladi. Posebno snažan utisak ostavile su posete Sarajevu i Memorijalnom centru Srebrenica u Potočarima, gde su razgovarali o činjenicama, odgovornosti i važnosti priznavanja patnje žrtava.

A young man and woman are looking at a tablet together. The man is on the right, wearing a dark shirt, and the woman is on the left, wearing a patterned top. They are both looking intently at the screen. The background is a warm, reddish-brown color.

Tokom programa kreirali su vizuale, kratke video-forme i fotografije koje su delili na društvenim mrežama kako bi preneli poruke solidarnosti i podstakli vršnjake da se aktivno suprotstave govoru mržnje.

Radionice i performansi mladih umetnika/ca o demokratskoj participaciji

U okviru Međunarodnog festivala studentskog teatra (FIST) 2025 realizovan je edukativno-umetnički program namenjen mladim umetnicima/ama, koji je obuhvatio radionice i tri autorska performansa posvećena temama demokratske participacije.

Program je sproveden uz podršku Inicijative mladih za ljudska prava i bio je usmeren na jačanje kritičkog mišljenja i društvenog angažmana mladih. Kroz radionički proces i umetničku produkciju obrađene su teme manipulacije medijima, sukoba između javnog interesa i privatnog profita, kao i prikrivenih ekoloških posledica savremenih razvojnih politika.

Učesnici/ce su kroz ovaj proces razvijali sposobnost analize odnosa moći, raspodele javnih resursa i odgovornosti političkih i ekonomskih aktera, koristeći savremene scenske prakse kao alat za javno promišljanje društvenih pitanja.

Realizovani program doprineo je osnaživanju mladih umetnika/ca za aktivno učešće u demokratskim procesima, podstičući javni dijalog, preispitivanje dominantnih narativa i promociju vrednosti transparentnosti i građanske odgovornosti u izazovnom društveno-političkom kontekstu.

Podrška javnoj raspravi mladih o projektu EXPO 2027 u okviru FIST-a 2025

U okviru 20. Međunarodnog festivala studentskog teatra (FIST 2025), Inicijativa mladih za ljudska prava pružila je podršku organizaciji javne debate koju su inicirali i u potpunosti osmislili mladi učesnici festivala, a koja je bila posvećena projektu EXPO 2027 kao jednom od relevantnih savremenih društveno-političkih pitanja.

Debata je realizovana u kontekstu pojačanog društvenog angažmana mladih i ograničenog prostora za institucionalni dijalog, sa ciljem da se omogući otvorena i inkluzivna razmena mišljenja o projektu koji je usvojen bez sveobuhvatne javne rasprave. Time je FIST 2025 poslužio kao platforma za konstruktivan dijalog između mladih, građana i stručne javnosti.

Kao odgovor na nedostatak transparentnosti u institucionalnim procesima, organizovana javna rasprava omogućila je razmatranje društvenih, ekonomskih i demokratskih aspekata projekta EXPO 2027 i predstavljala primer alternativnog modela participativnog odlučivanja.

Zaključci i preporuke proistekli iz debate objedinjeni su u dokument koji je upućen nadležnim institucijama, sa ciljem da se doprinese unapređenju transparentnosti i odgovornosti u procesima donošenja odluka od javnog značaja.

Ovim programom dodatno je potvrđena uloga mladih kao aktivnih aktera u demokratskim procesima i njihova sposobnost da iniciraju informisanu javnu raspravu o pitanjima od šireg društvenog interesa.



Okupljanje alumnista i alumnistkinja Inicijative: „Veze koje traju“

U okviru kontinuiranih aktivnosti za umrežavanje i podršku bivšim učesnicima i učesnicama programa, Inicijativa mladih za ljudska prava je 18. jula organizovala događaj „Veze koje traju“ u Beogradu. Okupljanje je omogućilo alumnistima i alumnistkinjama da reflektuju na znanja, veštine i iskustva stečena tokom učešća u programima, kao i da se ponovo povežu sa zajednicom kojoj pripadaju.

Tokom događaja, učesnici/ce su razgovarali o uticaju programa na njihov lični i profesionalni razvoj, kao i o ulozi mladih u aktuelnom društveno-političkom kontekstu. Posebna pažnja bila je posvećena položaju civilnog sektora u trenutnoj političkoj situaciji, dok su vođene diskusije omogućile razmenu mišljenja o budućem pravcu delovanja organizacije.

Događaj je potvrdio značaj međusobnog povezivanja i kontinuiranog dijaloga među mladima, doprinosivši osnaživanju zajednice alumnista i alumnistkinja i njihovom angažovanju u društvenim promenama.

Počeo novi ciklus Regionalnog programa mobilnosti i liderstva mladih

Treći po redu Regionalni program mobilnosti i liderstva mladih započeo je dvodnevni treningom i radionicom u Tirani 12–13. decembra 2025., okupivši više od 20 mladih iz Albanije, Severne Makedonije i Srbije. Program, koji finansira Fondacija za otvoreno društvo i koji sprovode Inicijativa mladih za ljudska prava (Srbija), Youth Educational Forum i SCiDEV, trajaće do septembra naredne godine.

Tokom uvodnog treninga učesnici su se upoznali, razmenili iskustva, učestvovali u debatama o aktuelnim društvenim i političkim pitanjima Zapadnog Balkana i unapređivali veštine potrebne za dizajniranje istraživanja i predloga praktičnih politika. RYLMP će ih uključivati u rad na politikama iz oblasti obrazovanja, zapošljavanja, migracija, regionalne saradnje, digitalne i zelene tranzicije, kroz timski rad i mentorstvo.

Program ima za cilj jačanje regionalne saradnje mladih, njihovog liderstva i kapaciteta za zagovaranje promena zasnovanih na činjenicama i istraživanjima.

TRANZICIONA PRAVDA

Sastanak mladih u Preševu

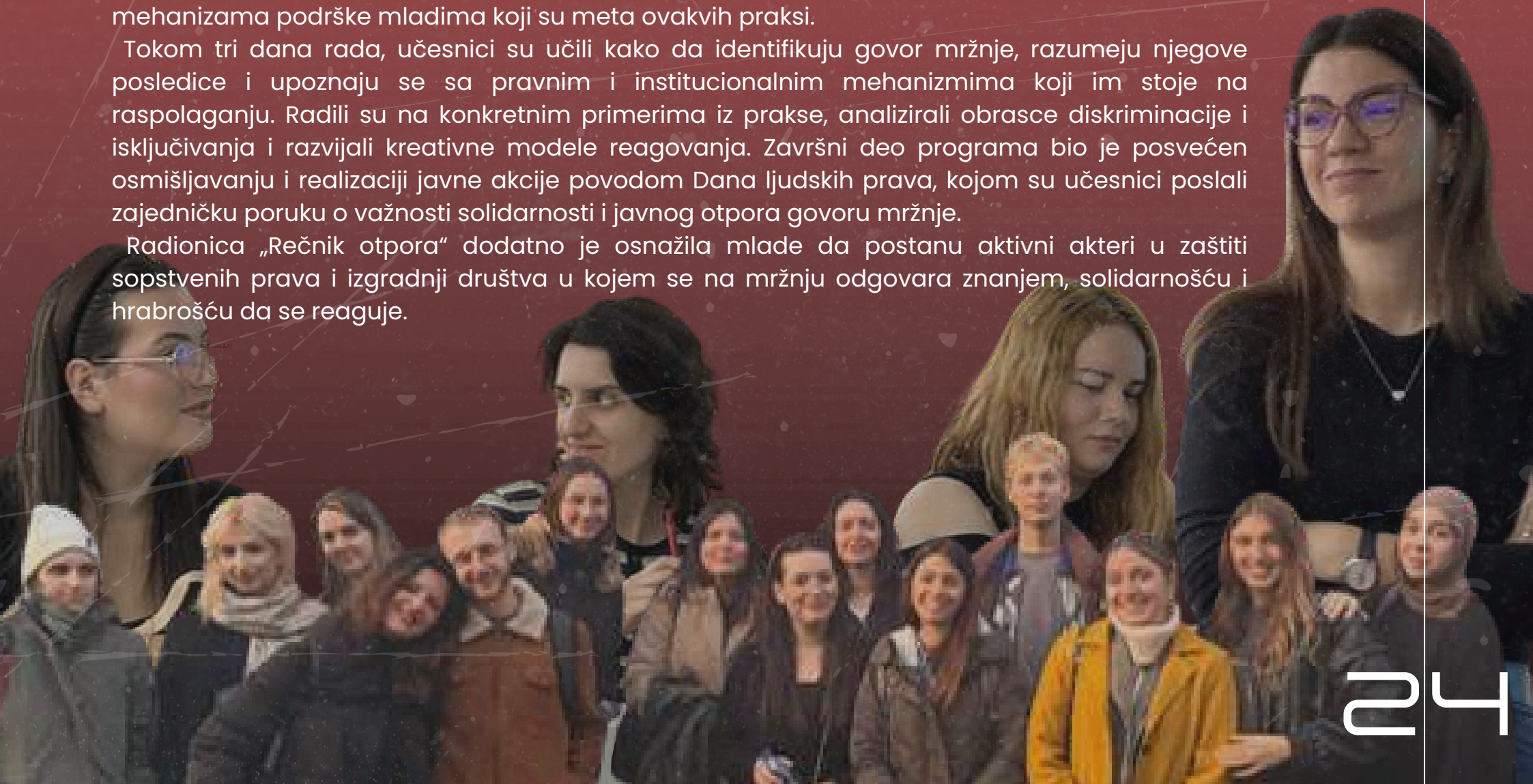
Inicijativa mladih Srbije i Inicijativa mladih Kosova zajedno su organizovale susret mladih iz Srbije i sa Kosova u Preševu, koji je održan 31. januara u prostorijama Kancelarije za mlade u Domu kulture Preševo. Događaj je bio namenjen povezivanju mladih iz pograničnih sredina – Preševske doline i severnih delova Kosova – ali i mladih iz Srbije i Kosova u širem smislu. Susret je mladima omogućio da se upoznaju, razmene iskustva i razgovaraju o izazovima sa kojima se suočavaju u svojim zajednicama. Tokom događaja učesnici su dobili priliku da saznaju više o Aktivističkoj mreži generacije mira, inicijativi koja ima za cilj da podstakne pozitivne promene i dugoročno unapredi saradnju između mladih sa Kosova i iz Srbije. Poseban deo programa bio je posvećen lokalnim organizacijama iz Preševske doline, koje su predstavile svoj rad, aktuelne inicijative i mogućnosti za uključivanje mladih u aktivnosti od značaja za zajednicu. Ovaj susret stvorio je prostor za interkulturalni dijalog, upoznavanje i povezivanje mladih koji retko imaju priliku da se sretnu. Događaj je doprineo smanjenju međusobnih distance, ohrabrio otvorenu komunikaciju i predstavljao važan korak u izgradnji boljih odnosa između dve zajednice.

Radionica „Rečnik otpora“

Inicijativa mladih za ljudska prava organizovala je trodnevnu radionicu „Rečnik otpora“ u Novom Pazaru, namenjenu mladima uzrasta od 18 do 30 godina iz Srbije, sa ciljem da razviju znanje i veštine za prepoznavanje i suprotstavljavanje govoru mržnje u javnom prostoru. Radionica je nastala kao odgovor na sve učestaliju normalizaciju govora mržnje u studentskim, aktivističkim i širim društvenim zajednicama, kao i na nedostatak institucionalne zaštite i jasnih mehanizama podrške mladima koji su meta ovakvih praksi.

Tokom tri dana rada, učesnici su učili kako da identifikuju govor mržnje, razumeju njegove posledice i upoznaju se sa pravnim i institucionalnim mehanizmima koji im stoje na raspolaganju. Radili su na konkretnim primerima iz prakse, analizirali obrasce diskriminacije i isključivanja i razvijali kreativne modele reagovanja. Završni deo programa bio je posvećen osmišljavanju i realizaciji javne akcije povodom Dana ljudskih prava, kojom su učesnici poslali zajedničku poruku o važnosti solidarnosti i javnog otpora govoru mržnje.

Radionica „Rečnik otpora“ dodatno je osnažila mlade da postanu aktivni akteri u zaštiti sopstvenih prava i izgradnji društva u kojem se na mržnju odgovara znanjem, solidarnošću i hrabrošću da se reaguje.



Odjeci dijaloga

Program „Odjeci dijaloga“, održan u Prištini od 9. do 15. juna 2025. godine, okupio je mlade iz Srbije i sa Kosova koji su kroz sedmodnevni intenzivni rad istraživali kako pripovedanje može postati alat za pomirenje, suočavanje s prošlošću i razumevanje među zajednicama podeljenim konfliktom. Kroz predavanja, radionice i vođene diskusije, učesnici su se upoznavali sa ključnim pojmovima tranzicione pravde i izgradnje mira, ali i sa načinima na koje lične priče i narativi oblikuju društvene odnose i predstave o „drugoj strani“.

U toku programa, mladi su razmenjivali sopstvena iskustva, preispitivali nasleđene narative i učili kako se priče konstruišu, dele i transformišu u prostoru interkulturalnog dijaloga. Poseban akcenat bio je na kreativnom pripovedanju – učesnici su razvijali narativne, vizuelne i multimedijalne radove koji se bave ličnim sećanjima, identitetom, susretima i načinima na koje mladi mogu doprineti procesima pomirenja.

Regionalna aktivistička škola „Novi val“

Početkom maja u Osijeku je održana regionalna aktivistička škola „Novi val“, koju su zajednički organizovale Inicijativa mladih za ljudska prava Srbije i Hrvatske dana od 29. 4. do 5. 5. Učestvovalo je 19 mladih iz obe zemlje, koji su kroz šest dana programa učili o ratovima devedesetih, raspadu Jugoslavije, ratnim zločinima i suprotstavljenim istorijskim i političkim narativima, ali i o tome šta suočavanje s prošlošću znači za današnje generacije. Kroz uvodne sesije obrađeni su istorijski, ekonomski i kulturni aspekti raspada Jugoslavije, uloga medija i propagande, kao i teme poput operacija Oluja i Bljesak, političkih odluka o podeli Bosne i rada Haškog tribunala.

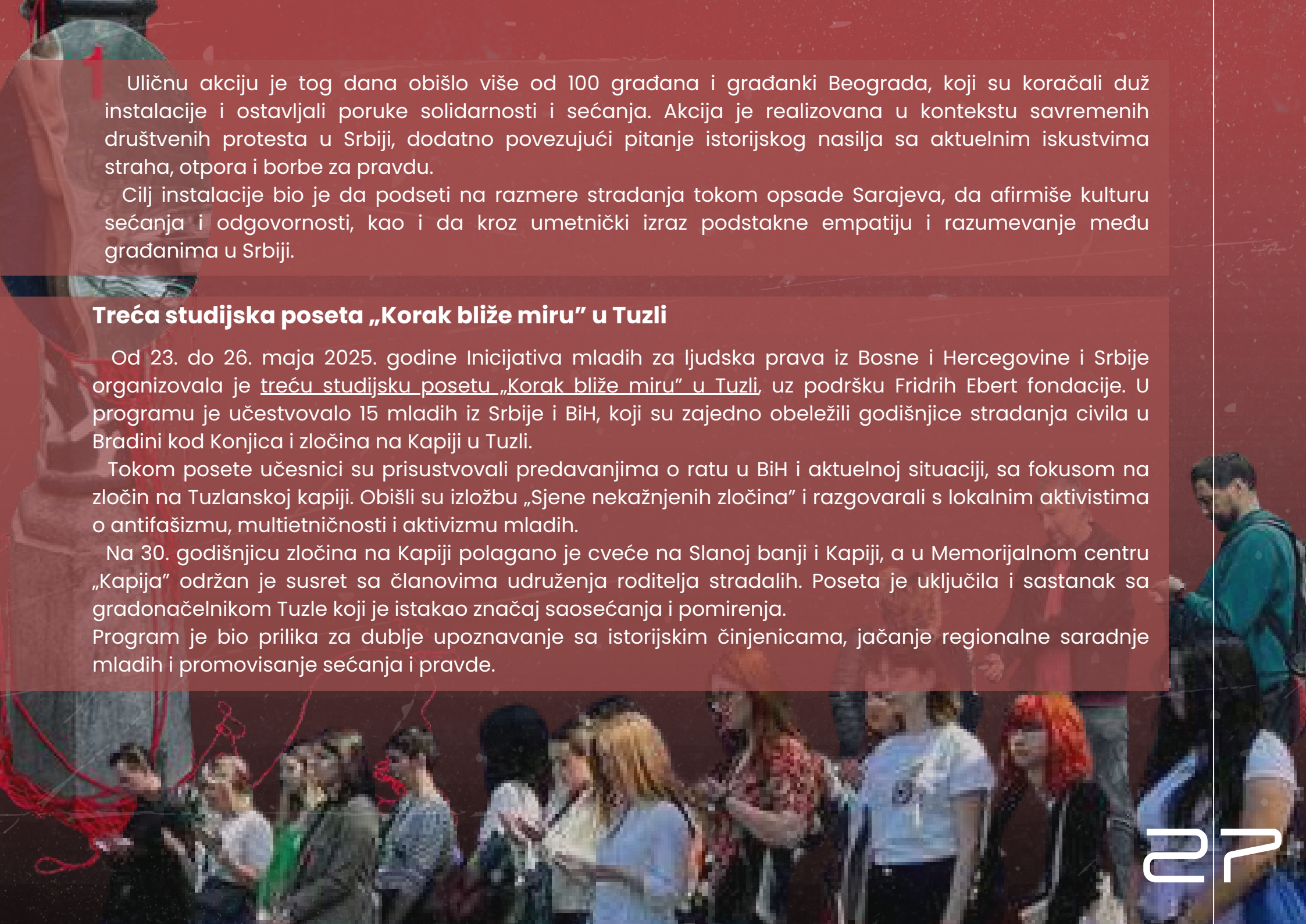
Poseban deo škole bio je posvećen radu u tematskim grupama koje su se bavile Vukovarom, Olujom i stradalom decom u ratu, kao i „memory walk“-u kroz Osijek, tokom kog su učesnici obilazili mesta ključna za ratna dešavanja i zločine nad civilima. Susret sa novinarom Dragom Hedlom i poseta Muzeju ličnih priča dodatno su produbili razumevanje lokalnog konteksta i ličnih iskustava rata.

Kroz radionice o nacionalizmu i stereotipima, sesije „Sharing is caring“ i razgovore „Devedesete i ja“, mladi su delili sopstvene perspektive, porodične priče i dileme generacije rođene nakon rata. Škola „Novi val“ pokazala je da mladi žele da razumeju prošlost bez mitova i propagande, da traže istinu, empatiju i dijalog, i da su spremni da preuzmu aktivnu ulogu u izgradnji pravednije budućnosti u regionu.

Ulična akcija „Svaki izlazak je bio rizik“

Inicijativa mladih za ljudska prava je 4. aprila realizovala je umetničko-aktivističku instalaciju „Svaki izlazak je bio rizik“ u Čika Ljubinoj ulici u Beogradu, povodom 33 godine od početka opsade Sarajeva. Akcija je bila posvećena svim žrtvama rata u Sarajevu od 1992. do 1996. godine, bez obzira na njihovu etničku, nacionalnu ili versku pripadnost.

Instalacija je bila osmišljena kao simboličan prolazak kroz prostor rizika: dva ogledala postavljena na početku i kraju ulice, povezana crvenom niti u dužini od 1.425 koraka, koliko je trajala opsada Sarajeva. Posetioци su, posmatrajući sopstveni odraz u ogledalu sa nacrtanom metom, simbolično stavljeni u poziciju građana i građanki Sarajeva koji su godinama živeli pod stalnom pretnjom snajperske i artiljerijske vatre.



1 Uličnu akciju je tog dana obišlo više od 100 građana i građanki Beograda, koji su koračali duž instalacije i ostavljali poruke solidarnosti i sećanja. Akcija je realizovana u kontekstu savremenih društvenih protesta u Srbiji, dodatno povezujući pitanje istorijskog nasilja sa aktuelnim iskustvima straha, otpora i borbe za pravdu.

Cilj instalacije bio je da podseti na razmere stradanja tokom opsade Sarajeva, da afirmiše kulturu sećanja i odgovornosti, kao i da kroz umetnički izraz podstakne empatiju i razumevanje među građanima u Srbiji.

Treća studijska poseta „Korak bliže miru” u Tuzli

Od 23. do 26. maja 2025. godine Inicijativa mladih za ljudska prava iz Bosne i Hercegovine i Srbije organizovala je treću studijsku posetu „Korak bliže miru” u Tuzli, uz podršku Fridrih Ebert fondacije. U programu je učestvovalo 15 mladih iz Srbije i BiH, koji su zajedno obeležili godišnjice stradanja civila u Bradini kod Konjica i zločina na Kapiji u Tuzli.

Tokom posete učesnici su prisustvovali predavanjima o ratu u BiH i aktuelnoj situaciji, sa fokusom na zločin na Tuzlanskoj kapiji. Obišli su izložbu „Sjene nekažnjenih zločina” i razgovarali s lokalnim aktivistima o antifašizmu, multietničnosti i aktivizmu mladih.

Na 30. godišnjicu zločina na Kapiji polagano je cveće na Slanoj banji i Kapiji, a u Memorijalnom centru „Kapija” održan je susret sa članovima udruženja roditelja stradalih. Poseta je uključila i sastanak sa gradonačelnikom Tuzle koji je istakao značaj saosećanja i pomirenja.

Program je bio prilika za dublje upoznavanje sa istorijskim činjenicama, jačanje regionalne saradnje mladih i promovisanje sećanja i pravde.

Filmsko veče povodom 30 godina od genocida u Srebrenici

Povodom 30 godina od genocida u Srebrenici, 10. jula 2025. godine, u prostoru Endžio Haba održano je filmsko veče u organizaciji Inicijative mladih za ljudska prava. Tom prilikom prikazan je igrano-dokumentarni film „Samir Mehić Bowie – Pisma iz Srebrenice“, u produkciji Balkanske istraživačke mreže Bosne i Hercegovine.

Film prati ličnu priču Samira Mehića, muzičara koji je tokom opsade ostao u Srebrenici, i kroz razmenu pisama sa prijateljem osvetljava iskustva mladosti prekinute ratom, straha, prijateljstva i nade. Projekcija je poslužila kao polazna tačka za razgovor o značaju kulture sećanja i suočavanja sa prošlošću kao preduslova za pomirenje.

Nakon projekcije održana je neformalna diskusija sa prisutnima, a veče je završeno zajedničkim odlaskom na komemorativni umetnički performans Žena u crnom na Trgu Republike u Beogradu.

Artivistički performans „Majčina marama“

Organizacije civilnog društva, građani i građanke obeležili su u 11. jula, tridesetu godišnjicu genocida u Srebrenici paljenjem sveća i vezivanjem marame za maramu na Trgu Republike u Beogradu. Performans je inspirisan međunarodnom kampanjom „Majčina marama“, koju su pokrenuli Udruženje Majke enklave Srebrenica i Žepa i Centar za postkonfliktna istraživanja (PCRC). Marame, kao univerzalni simbol sećanja, empatije, solidarnosti i nade, povezane su u zajedničku instalaciju, a korišćene su marame koje su Majke Srebrenice poslale uz podršku PCRC-a.

Akcija u Beogradu bila je deo istovremene globalne komemoracije, održane u više zemalja, uključujući Bosnu i Hercegovinu, Nemačku, Kosovo, Severnu Makedoniju, Jordan, Irak i Kambodžu, čime je poslata jasna poruka da se genocid u Srebrenici ne sme zaboraviti i da njegovo negiranje mora prestati.

Tokom komemoracije, okupljeni su zapalili sveće pored poruke „Ljudi pamte ljude“, koja je bila moto ovogodišnjeg obeležavanja u Srbiji. Skupu su prisustvovali predstavnici Zeleno-levog fronta (ZLF) i Pokreta slobodnih građana (PSG) ambasador Holandije u Srbiji i Crnoj Gori Martijn Elgersma, kao i brojni građani i građanke. U izjavi za Radio Slobodna Evropa, Sofija Todorović, direktorka Inicijative mladih za ljudska prava, istakla je „negiranje genocida utiče na sve one ljude koji su živi, jer Srebrenica je i dan-danas grad u kojem žive ljudi“

Cilj ove akcije bio je očuvanje kulture sećanja, javno suprotstavljnje poricanju genocida i iskazivanje solidarnosti sa žrtvama i njihovim porodicama, trideset godina nakon zločina u Srebrenici.

Održana treća Drinska letnja škola u Banji Koviljači

Treća Drinska letnja škola, održana od 15. do 20. avgusta u Banji Koviljači, okupila je dvadesetoro mladih iz Srbije koji su kroz šestodnevni program učili o ratu u Bosni i Hercegovini, ratnim zločinima, genocidu u Srebrenici i ulozi Srbije u ratnim dešavanjima. Kroz predavanja istoričara Vladimira Petrovića, Dragana Popovića i stručnjaka iz organizacija poput AIRE centra, Medica Zenice i Fonda za humanitarno pravo, učesnici su obrađivali ključne teme poput nastanak rata, međunarodnog krivičnog prava, seksualnog nasilja u ratu, prisilnih mobilizacija i strategija poricanja genocida.

Poseban deo programa bio je posvećen genocidu u Srebrenici, nakon čega su učesnici posetili Memorijalni centar Srebrenica – Potočari, odali poštu žrtvama i obišli novi Muzej genocida. Poslednjeg dana razgovarali su o Dejtonskom mirovnom sporazumu sa pravnikom Nedimom Jahićem, a program je završen diskusijom i kvizom koji su vodili koordinatori škole.

Mladi su istakli da im je Drinska letnja škola pružila prostor da nauče, preispituju i povežu se sa vršnjacima koji dele iste vrednosti suočavanja sa prošlošću i mirovnog aktivizma.

Održane tri radionice o seksualnom nasilju u ratu i miru

Tokom 2025. godine, Inicijativa mladih za ljudska prava realizovala je tri višednevne edukativne radionice posvećene razumevanju seksualnog i rodno zasnovanog nasilja u ratu i miru: Neću ružu, hoću pravdu!, Edukacijom protiv tišine i UNMUTE. Radionice su okupile ukupno 60 mladih iz različitih delova Srbije.

Program radionica obuhvatio je teme seksualnog nasilja kao sistemskog zločina, pravne i društvene mehanizme suočavanja sa prošlošću, iskustva preživelih, kao i kontinuitet rodno zasnovanog nasilja u ratnom i mirnodopskom kontekstu. Poseban fokus stavljen je na studije slučaja iz ratova devedesetih, kao i na transgeneracijsku traumu i ulogu feminističkog i civilnog društva u procesima pravde.

Edukativni pristup kombinovao je teorijska predavanja, vođene diskusije i kreativne metode rada, uključujući pisanje, pripovedanje i aktivističke akcije. Ovaj pristup omogućio je učesnicima da kompleksna i emotivno zahtevna znanja obrade na ličnom i kolektivnom nivou, što je rezultiralo većim angažovanjem i konkretnim kreativnim i aktivističkim ishodima.

Radionice su vodili i podržali stručnjaci i aktivistkinje iz oblasti tranzicione pravde i borbe protiv seksualnog nasilja, a posebno značajan doprinos dale su saradnje sa organizacijama i pojedincima koji rade direktno sa preživelim i decom rođenom iz ratnog silovanja.

Kroz ove radionice, Inicijativa je dodatno razvila obrazovni model koji mladima pruža znanje, prostor za dijalog i alate za odgovorno i empatično suočavanje sa prošlošću i savremenim oblicima nasilja.



Promocija knjige „Ja sam Alen“

U Beogradu, 26. novembra, održana je promocija autobiografske knjige „Ja sam Alen“ autora Alena Muhića, u organizaciji Inicijative mladih za ljudska prava, u saradnji sa Autonomnim ženskim centrom i Ženama u crnom.

Promociju je moderirala Iva Parađanin Lilić, a razgovor je bio posvećen ličnom svedočanstvu autora, iskustvu dece rođene iz ratnog silovanja i širem društvenom kontekstu suočavanja sa posledicama ratova devedesetih. Događaj je otvorio prostor za razgovor o odgovornosti društva prema civilnim žrtvama rata i onima čiji su glasovi dugo ostajali nevidljivi.

Publika je imala priliku da učestvuje u diskusiji o važnosti slušanja, razumevanja i javnog priznavanja ovih iskustava kao dela procesa suočavanja sa prošlošću. Promocija je u celosti snimljena i objavljena kao podcast epizoda u okviru serijala Tampon Zone, čime je razgovor učinjen dostupnim i široj javnosti.

YIHR Srbija, YIHR Hrvatska i CNA obeležili neobeležena mesta stradanja u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini

Inicijativa mladih za ljudska prava iz Srbije i Hrvatske učestvovala je u zajedničkoj akciji sa Centrom za nenasilnu akciju, posvećenoj obeležavanju neobeležanih mesta stradanja iz ratova devedesetih, sa ciljem očuvanja sećanja na žrtve i ukazivanja na značaj institucionalne i društvene odgovornosti u procesu suočavanja s prošlošću.

YIHR Srbija i YIHR Hrvatska obeležile su lokacije bivših zatočeničkih objekata i mesta ubistava u Šljivovici, Stajićevu i Begejcima u Srbiji, kao i na lokacijama u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, koje i dalje nemaju zvanična memorijalna obeležja.

Akcija je imala za cilj doprinos kulturi sećanja zasnovanoj na činjenicama, jačanje regionalne saradnje organizacija koje se bave tranzicionom pravdom i podsticanje javnih institucija da preuzmu odgovornost za trajno i dostojanstveno obeležavanje mesta stradanja.

Umetnička akcija „Spomenik dezerteru“

U Dvorani Kulturnog centra Beograda predstavljena je umetnička akcija „Spomenik dezerteru“, realizovana u saradnji Inicijative mladih za ljudska prava sa autorima Đurđicom Čilić i Srđanom Češićem. Događaj je održan 1. decembra, nakon prethodnih predstavljanja u Zagrebu i Sarajevu, i bio je posvećen antiratnom otporu i pitanju mesta dezertera u javnom prostoru.

Program je obuhvatio umetnički segment i javnu diskusiju. U okviru akcije, glumac Rade Maričić čitao je pesmu „Dezerteri“ Tadeuša Ruževića, dok su u holu KCB-a predstavljeni i radovi Dalije Koler iz Inicijative mladih za ljudska prava, objedinjeni u celinu pod nazivom „Arhiv susreta“, nastalu kroz posete mestima sećanja širom regiona.

Nakon umetničkog dela, održana je tribina „Dezerterstvo kao etički čin“, na kojoj su govorili Olga Manojlović Pintar, Vukašin Milićević, Rade Maričić i Dalia Koler. Razgovor je bio usmeren na razumevanje dezerterstva kao oblika otpora ratu, odnos prema antifašističkom nasleđu i značaj humanizacije „druge strane“, posebno u radu sa mladima i u kontekstu savremenih društvenih tenzija.

Cilj ove umetničke akcije bio je otvaranje prostora za kritičko promišljanje rata, odgovornosti i sećanja, kao i afirmacija antiratnih stavova u javnom diskursu.



LJUDSKA PRAVA

Dokumentarno-zagovarački film „Connecting...” o kulturnoumetničkoj saradnji Srbije i Kosova

U okviru aktivnosti pod okriljem festivala „Mirëdita, dobar dan!”, dokumentarni film „Connecting...”, u režiji Idra Seferija, premijerno je prikazan 31. januara 2025. u Beogradu i 7. februara 2025. u Prištini. Film je nastao u ko-produkciji Inicijative mladih za ljudska prava (Beograd), organizacije Integra (Priština), Građanskih inicijativa (Beograd) i međunarodne organizacije HREYN (Brisel).

Dokumentarno-zagovarački film prati umetnike i umetnice iz Srbije i Kosova koji kroz svoju profesionalnu i aktivističku praksu promovišu kulturnu saradnju i dijalog između dva naroda, istovremeno osvetljavajući prepreke s kojima se susreću u tom nastojanju. Film prikazuje značaj umetničkog angažmana u normalizaciji odnosa, suočavanju s prošlošću i jačanju procesa pomirenja.

Premijere su okupile predstavnike/ce ambasada, javne ličnosti, učesnike/ce filma i predstavnike/ce civilnog sektora. Tokom događaja organizovana je diskusija sa režiserom i učesnicima/ama, čime je publika imala priliku da direktno sagleda izazove i iskustva kulturno-umetničke saradnje.

Ovaj projekat dodatno je osnažio međunacionalni dijalog kroz umetnost i kulturu, pružajući platformu mladima i profesionalnim umetnicima/ama za konstruktivnu razmenu i saradnju.

Regionalna Prajd Akademija

Regionalna Prajd Akademija, održana od 3. do 7. septembra u Beogradu, bila je jedan od ključnih programa u oblasti LGBTQI+ prava. Trideset mladih aktivista iz regiona tokom četiri dana učilo je o istoriji kvir pokreta, pravnom okviru, političkim izazovima i ulozi medija u oblikovanju narativa o zajednici. Posebna pažnja posvećena je umetnosti kao sredstvu borbe za vidljivost i jednaka prava. Učesnici su zajedno sa volonterima učestvovali u pripremama beogradske prajd šetnje i priključili se maršu, šaljući jasnu poruku da prajd ostaje protest i zahtev za jednaku zaštitu, rad institucija i slobodu za sve.

Program je pokazao koliko je važno regionalno umrežavanje i uključivanje mladih lidera u procese donošenja odluka koje se odnose na njihova prava.

Dvanaesto izdanje festivala „Mirëdita, dobar dan!“

Dvanaesto izdanje festivala „Mirëdita, dobar dan!“ održano je od 20. do 22. novembra 2025. godine u Prištini. Festival je i ove godine poslužio kao prostor za dijalog između Kosova i Srbije, povezujući umetničke i kulturne scene i otvarajući pitanja odnosa, prošlosti i zajedničke budućnosti u kontekstu rastuće nacionalističke retorike.

Program je okupio afirmisane i mlade umetnike/ce sa beogradske scene. Na otvaranju festivala govorili su Kuštrim Koljići (Integra), Tijana Đuknić (YIHR Srbija), Rajner Rudolf, ambasador Nemačke u Kosovu, i Majlinda Mazeliu, direktorka Britanskog saveta za Kosovo i Albaniju, nakon čega je održan koncert benda „Pliš“.

Tokom festivala realizovani su debatni, književni, vizuelni i scenski programi, uključujući književne razgovore sa autorima/kama Marijom Ratković i Arberom Selmanijem, uz moderaciju Vladimira Arsenića, izložbe Ivana Šuletića, Mihaele Vučinić i Nemanje Jokovića, pozorišnu predstavu „Sve dobre barbike“ i projekciju filma „78 dana“ rediteljke Emilije Gašić. Završni dan bio je posvećen debati o odnosima Kosova i Srbije, uz učešće Branimira Đurovića, Dimitrija Prokopovića, Vjose Ćerkini i Vuljneta Krasnićija, uz moderaciju Tatjane Lazarević, kao i književni i filmski program.

Festival je zatvoren dodelom nagrade Linditi Sejdiu, osnivačici Katedre za balkanistiku na Filološkom fakultetu u Prištini.

Festival su organizovali Integra (Kosovo), Inicijativa mladih za ljudska prava (Srbija) i Građanske inicijative (Srbija), uz podršku međunarodnih partnera i donatora.



Održana regionalna radionica i izložba „Re:Connected” u Sarajevu

U periodu od 2. do 5. decembra, BIRN i Inicijativa mladih za ljudska prava organizovali su regionalnu radionicu „Re:Connected”, koja je okupila više od 20 mladih iz Bosne i Hercegovine i Srbije u Sarajevu. Program je bio usmeren na ulogu medija i umetnosti u procesima suočavanja s prošlošću i izgradnje dijaloga u postkonfliktnim društvima.

Kroz kombinaciju teorijskog i praktičnog rada, učesnici i učesnice su razvijali sopstvene video-instalacije na teme memorijalizacije i kolektivnog sećanja. Radionica je završena javnim predstavljanjem radova u Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine, uz panel diskusiju na kojoj su govorile Anita Karabašić, vizuelna umetnica, i Dalia Koler, programska koordinatorka tranzicije pravde u YIHR-u.

Cilj aktivnosti bio je jačanje kritičkog i kreativnog pristupa mladih u promišljanju prošlosti i podsticanje regionalne saradnje.



RADNO OKRUŽENJE PO MERI MLADIH

Ovog leta sam završila srednju školu u Nemačkoj i, kao pauzu između škole i univerziteta, odlučila sam da provedem volontersku godinu u Beogradu, u Inicijativi. Do sada sam imala priliku da naučim mnogo o Srbiji – njenoj istoriji, kulturi i trenutnoj političkoj situaciji, kroz razgovore sa svojim kolegama, ali i sa drugim ljudima koje sam ovde upoznala. Pre dolaska sam znala vrlo malo o Zapadnom Balkanu i nikada ranije nisam bila u ovom regionu, zbog čega je ovo iskustvo za mene izuzetno vredno.

Takođe zaista uživam u životu u Beogradu: brutalističkoj arhitekturi, starim tramvajima, malim kioscima i pijacama rasutim po gradu, kao i u prilici da upoznam mnogo ljudi iz različitih delova sveta.

Dolazak direktno iz Nemačke doneo je sa sobom mnoge kulturne šokove i nove stvari na koje sam morala da se naviknem: novi jezik, valuta, kultura, mentalitet i slično. Ipak, ti izazovi su mi pomogli da proširim vidike, ojačam svoj karakter i razvijem dublje razumevanje Srbije.

Posebno mi je bilo zanimljivo da učim o tome koliko se teme poput nacionalizma i kulture sećanja ovde drugačije sagledavaju u odnosu na Nemačku. Razgovori koje sam vodila podstakli su me da razmišljam o sopstvenom odnosu prema nacionalnom identitetu.

Zahvalna sam na ovoj prilici i volela bih da postoji više programa razmene koji povezuju mlade ljude iz Zapadne i Istočne Evrope.

A portrait of a young woman with long brown hair, wearing a dark blue top and a gold necklace, smiling slightly. The background is a dark blue gradient with some light streaks.

Karolin Miler

Kao studentkinja treće godine političkih nauka na Sciences Po u Parizu, sa usmerenjem na Evropsku uniju i studije Centralne i Istočne Evrope, bila sam izuzetno zadovoljna što sam imala priliku da provedem semestar u Inicijativi u Srbiji, naročito imajući u vidu aktuelnu političku situaciju i studentski protestni pokret koji traje već godinu dana.

Tokom boravka u Srbiji imala sam sreću da razgovaram sa mladim aktivistima i aktivistkinjama – kako iz Inicijative, tako i van organizacije – koji su mi pružili širu i slojevitiju sliku trenutne situacije u Srbiji, njene istorije i mogućih pravaca daljeg razvoja zemlje. Bilo je neprocenjivo iskustvo imati priliku da iz prve ruke svedočim protestima i građanskim akcijama, kao i da razgovaram sa ljudima koji su direktno uključeni u protestni pokret i širu borbu za pravdu i protiv korupcije u Srbiji.

S obzirom na moje prethodno iskustvo u proučavanju postratnih sukoba i procesa pomirenja na Balkanu, imala sam prilično negativna predubeđenja o Srbiji pre dolaska, posebno u vezi sa pitanjem Kosova. Zbog toga mi je bilo veoma zanimljivo da vidim aktivnosti i inicijative koje Inicijativa sprovodi u cilju promovisanja tranzicije pravde i promene lokalnih stavova o ovoj temi. Posebno me je impresionirao festival Mirëdita, dobar dan!, čijem sam planiranju i periodu nakon održavanja prisustvovala. Naravno, i dalje postoji potreba za dodatnim naporima u oblasti tranzicije pravde u Srbiji, ali verujem da je rad organizacija poput Inicijative ključan za promenu stavova i unapređenje procesa pomirenja.

Radujem se ostatku svog boravka u Srbiji i nastavku praćenja budućih projekata.



Žad Destremo

REKLI SU O NAMA

Moje mišljenje o radu Inicijative mladih za ljudska prava je jasno i dolazi iz ličnog iskustva. To su mladi ljudi koji ne traže privilegije nego osnovna ljudska prava. Oni žele sistem koji je pravedan, u kojem smo svi jednaki, bez etiketa i bez podjela koje nas godinama opterećuju.

Dok sam sjedio s njima i govorio svoju priču, ali i priču djece rođene zbog rata, osjetio sam istinsku pažnju i poštovanje. Slušali su, razmišljali, postavljali pitanja i iznosili svoja mišljenja bez predrasuda. To nije bio običan razgovor nego prostor u kojem se gradi razumijevanje i ruše zidovi koje su drugi godinama podizali.

Ono što su drugi rekli o ovoj inicijativi samo potvrđuje isto, da je riječ o ljudima koji vraćaju vjeru u društvo. To je prostor slobode ali i odgovornosti. Prostor u kojem se uči da mržnja ne vodi nigdje, a da su ljubav, istina i hrabrost jedini put naprijed. Rad ove organizacije treba da podrži svako ko vjeruje u dostojanstvo čovjeka. Jer ovo nije njihova borba, ovo je borba svih nas.

U vremenu kada je najlakše šutjeti ili okrenuti glavu, oni biraju da govore, da povezuju i da grade mostove tamo gdje su drugi ostavili podjele. I zato vjerujem da ovakvi mladi ljudi nisu samo nada nego i snaga koja već danas mijenja društvo. Oni ne pitaju ko si i odakle dolaziš nego kakav čovjek želiš biti. A upravo na takvim vrijednostima se gradi budućnost u kojoj će svako imati svoje mjesto i svoje dostojanstvo.

Alen Muhic



Iako se dalo za očekivati da će moja prva saradnja sa Inicijativom biti u domenu afilijacije „projektni koordinator u Beogradskoj otvorenoj školi“ ipak se pored mog imena našlo ime benda – pliš, te je prva zvanična saradnja odmah dobila više na značaju. Imajući na umu cilj i misiju Inicijative, a znajući u kakvoj medijskoj atmosferi Inicijativa radi, biti deo njenog rada u datim okolnostima i insistirati na razumevanju i pomirenju u regionu predstavlja neku vrstu prkosa trenutno dominantnim narativima u nekadašnji jugoslovenskim republikama. Zbog toga sam u svoje ime i u ime benda pliš zahvalan Inicijativi na pozivu, besprekornoj saradnji i podršci tokom našeg učešća na festivalu „Mirëdita, dobar dan“. Vrednosno stojimo rame uz rame sa njom i radujemo se novoj prilici za združeno delovanje.

Pliš



